

Energiavirastolle

Sähkön jakeluverkkotoiminta, Valvontamenetelmät kuudennella 1.1.2024 – 31.12.2027 ja seitsemännellä 1.1.2028 – 31.12.2031 valvontajaksolla (Dnro 147/040300/2023)

Yleistä

Pidämme tervetulleena ja perusteltuna sitä, että valvontamenetelmien kokonaisarkkitehtuuri on tarkoitus säilyttää ennallaan. Valvontamenetelmät ovat aiemmillä valvontajaksoilla osoittautuneet toimiviksi: Suomessa on onnistuttu ylläpitämään sähkönjakelun hyvää toimitusvarmuutta eurooppalaisittain verraten kohtuullisilla kustannuksilla ja verkkopalvelumaksuilla. Nyt on meneillään vihreän energiantuotannon ja sähköistyvän yhteiskunnan investointiaalto, joka vaatii myös sähköverkkojen määrätietoista kehittämistä.

Valitettavasti esitetyt sähkönjakelun valvontamenetelmät sisältävät kuitenkin useita muutoksia, jotka vaarantavat tulevana vuosina vihreän siirtymän edellyttämät sähköverkkoinvestoinnit. Näistä muutoksista merkittävimmät ovat investointikannustimen hyötyleikkuri, tasapoistojen inflaatiokorjauksen poistaminen ja poistoeron 20 prosentin vähennys. Esitämme alla tarkemmat kommentit.

Verkkotoiminnan tuottopohja

Verkkokomponenttien ja rakennuskustannusten nousu on viime vuosina ollut merkittävää. Viimeisin yksikköhintojen meneillään oleva päivitys tulee pääosin kohdistumaan vuosiin 2021 ja 2022. Merkittävä osa vuonna 2022 käyttöön otettujen komponenttien hankintasopimuksista on kuitenkin tehty aiempien vuosien hinnoilla, jolloin hinnat eivät vastaa vuoden 2022 todellista hintatasoa. Koska uusi valvontajakso alkaa vasta 1.1.2024, pidämme välttämättömänä, että päivitetyt yksikköhinnat indeksikorjataan valvontajakson alkaessa vuoden 2024 alun hintatasoon.

Pidämme valitettavana heikennyksenä yhtiöiden investointien rahoitukselle, että poistoeron verovelkaosuutta ei sisällytetäisi kohtuullisen tuoton laskelmaan. Poistoero, joka käytännössä on lykättyä verojen maksua, on ollut osalle yhtiöistä merkittävä tapa rahoittaa välttämättömiä verkkoinvestointeja, minkä vuoksi nykyinen poistoeron käsittelytapa tulee säilyttää.

Emme pidä perusteltuna vaihto-omaisuuden eliminointia sallitun tuoton laskennasta. Emme täysin jaa näkemystä, jonka mukaan varastoon hankittuun verkko-omaisuuteen ei kohdistuisi lainkaan liiketoiminnallista riskiä. Tehokkaan korjaustoiminnan kannalta varastojen ylläpito voi olla perusteltua, eikä kannusteita siihen tämän vuoksi tulisi

heikentää. Riittäväällä vaihto-omaisuudella on merkitystä myös verkkoyhtiön huoltovarmuuteen ja edelleen yleiseen huoltovarmuuteen.

Purkukustannusten aktivointi taseelle on käytäntö monissa jakeluverkkoyhtiöissä, ja niiden huomioimatta jättäminen heikentäisi mielestämme perusteettomasti tuottopohjaa ja investointikykyä. Purkukustannukset ovat aito verkon ylläpitoon liittyvä kustannus.

Nähdäksemme ei ole loogista, että kun negatiivinen rahoitusomaisuus katsotaan tosiallisesti velaksi, niin siihen (myös tosiasiallisesti) kohdistuvia kuluja ei kuitenkaan huomioida oikaistun tuloksen laskennassa.

Kohtuullinen tuotto

Pidämme WACC-mallia perusteltuna. Parametrien määrittelyssä käytetty verrokkiryhmä on mielestämme suppeahko, ja verrokkiryhmän sisäiset muutokset saattavat heilauttaa parametreja merkittävästikin, mikä luo malliin valitettavaa epävarmuutta. Toivomme selvitetävään mahdollisuuksia verrokkiryhmän laajentamiseen sekä harkitsemaan parametrien päivitysvälin pituutta, jotta WACC ei muuttuisi jatkuvasti tehden toiminnan suunnittelusta haasteellista.

Investointikannustimen heikennys

Pidämme hyvin huolestuttavana menetelmiin ehdotettuja investointikannustimen heikennyksiä. Tasapoistojen tuottaman hyödyn puolittaminen tulee heikentämään yhtiöiden kannustinta investoida tehokkaasti. Investointikannustimen hyödyt ovat aiempina vuosina kasautuneet erityisesti aggressiivisesti investoineille, usein suurille verkkoyhtiöille. Maltillisemmin investoineet, ja samalla verkkopalvelumaksunsa kohtuullisena pitäneet yhtiöt, eivät ole investointikannustinta samassa määrin vielä hyödyntäneet.

Hyötyleikkurin tavoitteena on välittää tehokkaiden investointien hyöty asiakkaille aiempaa nopeammin. Tehokkuushyöty kuitenkin välittyy asiakkaille yksikköhintojen ja niiden päivittymisen kautta. Koska yksikköhintojen päivitysväli oli aiemmilla valvontajaksoilla kahdeksan vuotta, oli hyödyn välittyminen hidasta. Nyt päivitysväliksi esitetään neljä vuotta. Mikäli säästöjen halutaan näkyvän asiakkailta vielä nopeammin, voitaisiin päivitysväliksi asettaa jopa kaksi vuotta. Tämä olisi oikea tapa siirtää tehokkaiden investointien tuoma säästö asiakashintoihin, eikä heikentäisi kannustetta tehokkaisiin investointeihin samassa määrin, mitä nyt ehdotettu hyötyleikkuri tekee.

Investointitehokkuuden tarkastelu ja hyötyleikkurin soveltaminen vuositasolla tuottaa erityisiä ongelmia silloin, jos yhtiö on tehnyt ennen 6. valvontajakson alkua investointeja, joita ei ole kirjattu sähköverkko-omaisuuteen, mutta jotka kirjautuvat siihen jälkikäteen 6. valvontajakson kuluessa. Tällaisia investointeja ovat esimerkiksi tulevia kaapeliasennuksia odottavat putkitukset, joiden investoinnit on aktivoitu taseeseen, mutta jotka lasketaan verkko-omaisuuden jälleenhankinta-arvoon vasta kun putkiin asennetaan kaapelit. Tällöin verkon asennusvuonna syntyy kyseiselle vuodelle tehokkuusvääristymä, kun verkko-omaisuuden arvo voi kasvaa ennen valvontajaksoa tehtyjen investointien perusteella, mutta kirjanpidossa samat investoinnit eivät kyseisenä vuonna näy. Jotta tehokkuusarviointi olisi oikeudenmukaista ja vuositasolla paikkansa pitävää, tulisi ennen 6. valvontajakson alkua tehdyt, mutta verkon jälleenhankinta-arvoa vasta tällä

valvontajaksolla kasvattavat investoinnit huomioida kyseisen vuoden investointitehokkuuden laskennassa tavalla tai toisella.

Tasapoistojen inflaatiokorjauksesta luopuminen on myös nähdäksemme perusteetonta ja tulee merkittävästi hankaloittamaan tulevia investointeja. Ilmeisesti Energiavirasto ei enää katso, että tasapoistojen tulisi mahdollistaa käyttöikänsä päähän tulevan verkon osan korvausinvestointi, vaan perustelut ovat muuttuneet niin, että tasapoistoilla tulee kattaa ainoastaan jo tehdyn investoinnin kustannukset pitoaikana. Tämäkin muutos heikentää jakeluverkkojen uusimisen ja kehittämisen mahdollisuuksia, mitä pidämme hyvin valitettavana.

Tehostamiskannustin

Tulevina vuosina jakeluverkkoyhtiöillä on merkittävä operatiivisten kulujen kasvupaine muun muassa kasvavien tietojärjestelmäkustannusten kautta. Verkkoyhtiöille on viime vuosina tullut lukuisia uusia operatiivisia kuluja kasvattavia velvoitteita, kuten Datahubin velvoitteet, varttimittaukseen siirtymisen kustannukset sekä varsin perusteellisten kehittämissuunnitelmien laatimisvelvoitteet. Tietojärjestelmiä on usein tehokkainta hankkia ja ylläpitää palveluina (SaaS), mikä kasvattaa operatiivisia kuluja.

Mielestämme tähän tilanteeseen yleinen 2 prosentin tehostamistavoite sopii huonosti. Olisi kohtuullista ja järkevää odottaa ainakin 6.valvontajakson ajan, kunnes nähdään, mikä on uusien velvoitteiden kustannusvaikutus, ja harkita tehostamistavoitetta uudestaan vasta 7. valvontajaksolle.

Laatukannustin

Pidämme perusteltuna KAH-yksikköhintojen päivittämistä sekä sitä, että myös pienjänniteverkon keskeytykset otetaan huomioon laatukannustimen laskennassa. Suurhäiriöiden vaikutuksen kohtuullistaminen referenssitason laskennassa on toki perusteltua sitä vasten, että keskeytysten aiheuttaman haitan määrä on myös kohtuullistettu enintään 15 prosenttiin kohtuullisesta tuotosta. Yhdessä muiden yhtiöiden tuottotasoa heikentävien muutosten myötä laatukannustimen tiukkeneminen kuitenkin entisestään heikentää yhtiöiden investointikykyä.

Joustokannustin

Pidämme uutta joustokannustinta tervetulleena. Sille esitetty osuus (1% liikevaihdosta) jää kuitenkin pienempien jakeluverkkoyhtiöiden tapauksessa niin pieneksi, että joustokannustimen käyttö jäisi todennäköisesti vähäiseksi tai olemattomaksi. Ehdotamme harkittavaksi joustokannustimen suhteellisen osuuden kasvattamista käänteisesti suhteessa liikevaihtoon, jotta myös pienemmät verkkoyhtiöt voisivat sitä aidosti hyödyntää.

Muita huomioita

Kohdan 1.4.3. mukaan verkonhaltijan on valvontatietoja toimittaessaan noudatettava Energiaviraston kirjallisia sekä suullisia ohjeita. Pidämme tärkeänä, että kaikki Energiaviraston valvontapäätöksiin liittyvät ohjeet annetaan verkonhaltijalle kirjallisesti. Suullisten ohjeiden tulkinnanvaraisuus ja jälkikäteen todennettavuus voivat olla oikeusturvariski verkonhaltijalle.

Kohdassa 2.1. kirjattujen Maakaapeliverkon jälleenhankinta-arvon määrittämisperiaatteiden mukaan verkonhaltijalla on mahdollisuus esittää perusteltuja korjauksia ympäristöolosuhdeluokkien aineistoissa mahdollisesti ilmeneviin virheisiin, ja Energiavirasto arvioisi esitetyn muutoksen valvontajakson loppuun mennessä. Mielestämme perusteltuun muutosehdotukseen tulisi saada ratkaisu kohtuullisessa ajassa, esimerkiksi muutaman kuukauden kuluessa.

Verkon rakentamiseen saatujen tukien osalta yhdyimme Energiateollisuus ry:n lausuntoon ja muutosehdotuksiin.

Yhteenveto

Valvontamenetelmiin esitetään useita yhtiöiden tuottopohjaa ja investointikykyä heikentäviä muutoksia: investointikannustimen puolittaminen, tasapoiston inflaatiokorjauksen poisto, poistoeron tuottovaikutuksen alentaminen, vaihto-omaisuuden eliminointi ja purkukustannusten huomioimatta jättäminen. Nämä yhdistettynä 2 prosentin tehostamistavoitteeseen ja laatukannustimen referenssitason tiukennukseen tarkoittaisivat merkittävää jarrua jakeluverkkojen kehittämiselle ja yhteiskunnan sähköistymiselle.

Kuluneilla valvontajaksoilla monet verkkoyhtiöt eivät ole keränneet asiakkailtaan valvontamallin mahdollistamaa täyttä tuottoa. Tuottopohjan ja investointikannustimen muutokset johtaisivat todennäköisesti siihen, että strategia yhtiöissä muuttuisi, ja yhä useampi pyrkisi suurimpaan mahdolliseen sallittuun tuottoon.

Valvontamenetelmiin kaavailut muutokset kulkevat vastavirtaan Suomen vihreän siirtymän tavoitteiden kanssa. Toivomme Energiaviraston vielä harkitsevan esitettyjen muutosten perusteita ja välttämättömyyttä.

Kunnioitavasti

Toivo Hurme
Toiminnanjohtaja
Paikallisvoima ry

Paikallisvoima on 55 paikallisen ja alueellisen energiayhtiön edunvalvontajärjestö, jonka jäsenet toimivat puhtaan energiantuotannon edelläkävijöinä. Paikallisvoima tuo energiakeskusteluun paikallista näkökulmaa, puhuu energiamarkkinoiden monipuolisuuden puolesta, kannattaa aitoa kilpailua ja haluaa turvata paikallisten energiayhtiöiden toimintaedellytykset. Paikallisvoiman jäsenyhtiöt ovat sekä sähkön että kaukolämmön tuottajia, myyjiä ja jakelijoita. Paikallisvoima edustaa 40:a Suomen 77:sta jakeluverkonhaltijasta.